

Nr 117.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa pensioner och understöd från allmänna indragningsstaten; given Stockholms slott den 3 mars 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—4:o hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför:

1:o.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 november 1921 har riksbibliotekarien anhållit om utverkande av proposition till riksdagen om beviljande av en årlig pension av 1,000 kronor eller det belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt, åt förre godsägaren Herman Brulin, som efter att i 28 år hava ägnat sig åt frivilligt biblioteksarbete i statens

Ang. pension åt extra tjänstemännen vid kungl. biblioteket, förre godsägaren H. Brulin.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 103 häft. (Nr 117.)

tjänst såväl vid Uppsala universitetsbibliotek som i kungl. biblioteket nu vid uppnådda 81 år på grund av nedsatta krafter ämnade draga sig tillbaka från nämnda arbete från och med 1921 års utgång.

Till stöd för denna framställning har riksbibliotekarien anfört följande:

Brulin började sin frivilliga tjänstgöring vid Uppsala universitetsbibliotek redan år 1894. I kungl. bibliotekets tjänst inträdde Brulin år 1905 och har här utfört ett mångsidigt och för biblioteket synnerligen gagnande arbete. Han har i kungl. biblioteket bland annat förestått de stora kart-, plansch- och porträttsamlingarna, vilka av honom till stor del nyordnats och katalogiserats. Av särskilt värde för biblioteksarbetet äro de av Brulin upprättade katalogerna öfver den svenska kartsamlingen och öfver svenska porträtt. Såsom föreståndare för de nämnda samlingarna har han även biträtt lånesökande och forskare och härvid besparat den ordinarie personalen mycket arbete. Men Brulins arbetskrafter ha även räckt till andra uppgifter inom biblioteket, såsom till ordnandet av de stora samlingarna av svenskt affärstryck. Såsom det varaktigaste minnet av hans idoga verksamhet inom kungl. biblioteket torde dock få anses ordnandet av den stora och dyrbara samlingen svenska »Verser till och öfver enskilda», utgörande tillfällighetspoesi vid bröllop, begravingar o. d. och uppgående till ett antal av 36,354 nummer, inbundna i 189 band, vartdera försett med en av Brulin uppgjord innehållsförteckning. Sammanlagda antalet katalogblad, som av honom utskrivits för denna samlings katalogisering, utgör 56,414 stycken.

Av vad jag här meddelat om Brulins verksamhet i kungl. biblioteket torde framgå, att densamma varit för biblioteket synnerligen värdefull och att genom hans försorg en mängd tidsödande arbeten utförts, som det förr eller senare varit nödvändigt att låta verkställa med bibliotekets egna krafter, vilka emellertid härigenom besparats från detta arbete och fått tillfälle att ägna sig åt de ständigt växande löpande biblioteksgöromålen och för stunden viktigare uppgifter. Den ersättning, som Brulin härför åtnjutit, har varit synnerligen ringa, han har i kungl. biblioteket såsom årsarvode, uppdelat i månatlig avlöning, uppburit 1,000 kronor t. o. m. år 1919 och 1,200 kronor fr. o. m. år 1920, vartill under senare år tillkommit därå utgående tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg. Det måste därför erkännas, att hans verksamhet i bibliotekets tjänst varit synnerligen oegennyttig och att den ersättning, han erhållit, icke stått i proportion till det av honom såväl här som i Uppsala universitetsbibliotek utförda mångåriga, plikttrogna arbetet. Härtill kommer, att hans ekonomiska omständigheter äro sådana, att han är i verkligt behov av understöd, sedan hans inkomster från kungl. biblioteket upphöra i och med avslutandet av hans verksamhet därstädes. Han synes mig därför i hög grad förtjänt av en pension, som i betraktande av hans höga ålder icke torde komma att bliva för statsverket betungande.

Då Brulin, såsom jag ovan framhållit, med årets utgång avslutar sitt arbete i kungl. biblioteket, vore det önskligt, om pension kunde beredas honom från den 1 januari 1922 räknat.

I avseende å Brulins tjänstgöring vid Uppsala universitetsbibliotek föreligger följande av förutvarande överbibliotekarien därstädes avgivna intyg:

Anmodad att uttala mig om de förtjänster, som förre godsägaren Herman Brulin inlagt som frivillig medarbetare vid Uppsala universitetsbibliotek till och med vårterminen 1904, då jag avgick från överbibliotekarieplatsen, är det mig en sann tillfredsställelse att lämna följande upplysningar.

När Brulin år 1894 erbjöd biblioteket sitt biträde, och jag — med hänsyn till att institutionen då icke hade några medel för att ersätta frivilliga medarbetare, så välkommet än varje tillskott i arbetskraft måste vara under ordinarie personalens dåvarande, väl otillräckliga antal — tvekade att mottaga anbudet, förklarade han oegennyttigt, att han även under sådant förhållande vore villig att ställa sin arbetskraft till mitt förfogande. Det sätt, varpå han därefter löste den besvärliga uppgift, som jag förelade honom, är värt det största erkännande.

Institutionen hade länge lidit av att krafter saknades för ordnande av det årligen inströmmande och för varje år växande småtrycket (av vilket för övrigt ej obetydliga massor lågo obehandlade sedan äldre tider). Denna uppgift för vilken både här och på andra ställen tjänstemän ofta ryggat tillbaka vid anblicken av de massor, som skulle överbärdigas, och svårigheten av att finna rätta sättet för det heterogena materialets ordnande, grep Brulin modigt an och löste den med stor framgång. Hans förståelse för uppgiften, hans praktiska blick för den trassliga härvans lösning, hans aldrig sviktande arbetskraft och ovanliga ordningssinne förde till det mest lyckosamma resultat. Och det bör härvid icke förgätas, under vilka svåra förhållanden i avseende på ljus och utrymme man den tiden arbetade i universitetsbiblioteket, vilket särskilt gällde å de gallerier, där svenska småtrycket stod — eller rättare låg hoppackat.

Först mot slutet av min tjänstetid lyckades jag förskaffa Brulin ett ringa anslag, och dock hade han både kvantitativt och kvalitativt utfört ett arbete, som ingalunda stod efter det, som utfördes av de ordinarie tjänstemännen, så att, om full rättvisa i avseende på den ekonomiska ersättningen vederfarits hans arbete, skulle han för varje år uppburit lika mycket, som bestods dessa i lön. Och därför vill det synas mig, att staten här har en verklig skuld att infria gent emot en man, som oegennyttigt ställt sin kraft till dess tjänst och som gjort det med sådan trohet och framgång.

Uppsala den 17 november 1921.

Claes Annerstedt.
f. d. överbibliotekarie.

I ovanstående kan undertecknad, som efterträdde doktor Annerstedt och under vilken herr Brulin arbetade intill sin avflyttning till Stockholm 1905, till alla delar instämma.

Uppsala den 17 november 1921.

L. Bygdén.
f. d. överbibliotekarie.

I ärendet har statskontoret den 3 december 1921 avgivit infortrat yttrande och därvid anfört följande:

På grund av vad handlingarna i ärendet innehålla vill det synas statskontoret, att starka billighetsskäl tala för utverkande åt Brulin av någon pension av stats-

medel, då han nu lämnar sin mångåriga och utmärkt väl vitsordade verksamhet vid de statliga biblioteken.

Beträffande beloppet av den pension, som sålunda kan finnas böra utverkas åt Brulin, får statskontoret anföra följande.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat har Brulins arbete vid kungl. biblioteket såväl till art som omfattning motsvarat andre bibliotekaries tjänstgöring. Skulle man i anledning härav beräkna Brulins pension efter samma grunder som en andre bibliotekaries, komme man emellertid till ett belopp, som vida överstege vad Brulin åtnjutit såsom årsarvode vid biblioteket. Om man å andra sidan lade sistnämnda arvode till grund vid bestämmandet av pensionen och beräknade denna, såsom i liknande fall plägat ske, till två tredjedelar av arvodet, skulle man, till följd därav, att det av Brulin uppburna arvodet varit synnerligen knappt tillmätt, komma till ett pensionsbelopp, som vore alltför obetydligt i förhållande till det arbete Brulin utfört i statens tjänst.

Då sålunda ingen av de i motsvarande fall brukliga beräkningsgrunder här kan komma till användning, har statskontoret, som funnit det av riksbibliotekarien föreslagna pensionsbeloppet skäligt, ansett sig böra instämma i dennes förslag.

*Departements-
chefen.*

Att det varit ett osedvanligt plikttroget och värdefullt arbete Brulin utfört i olika biblioteksinstitutioners tjänst, därom bära de ovan återgivna uttalandena ett tydligt vittnesbörd. För en blygsam ersättning har han gjort det allmänna tjänster, som utan tvivel skulle hava dragit väsentligt större kostnader, därest arbetet utförts av institutionernas mera fast anställda medhjälpare. Det synes mig vara en billig gärd av rättvisa och en skyldig hänsyn till en oegennyttig och uppoffrande gärning i det allmännas tjänst, att staten genom en pension åt Brulin erkänner den tacksamhetsskuld, vari ett par av dess institutioner stå till honom.

I avseende å det belopp, som här torde ifrågakomma, finner jag ingen anledning till erinran mot den summa av 1,000 kronor, som härvid föreslagits och jämväl av statskontoret tillstyrkts.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen medgiva,

att biträdande tjänstemannen vid kungl. biblioteket, förre godsägaren Herman Brulin må från och med ingången av år 1922 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 1,000 kronor.

2:o.

*Pension åt
vaktmästar-
änkan Anna
Kristina
Albertina
Gullin.*

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 augusti 1921 har överintendenten och chefen för nationalmuseum hemställt om framställning till 1922 års riksdag angående beviljande åt förste vaktmästaren vid national-

museum Carl Niklas Gullins änka Anna Kristina Albertina Gullin, född Rohnström, av en årlig pension till ett belopp av 800 kronor att utgå från och med den 1 mars 1921.

Som stöd för denna sin framställning har överintendenten anfört bland annat:

Carl Niklas Gullin, som var född den 21 maj 1853, antogs till extra ordinarie vaktmästare vid nationalmuseum den 9 februari 1893, till ordinarie vaktmästare den 29 mars 1900 och till förste vaktmästare och portvakt den 29 augusti 1901. Han ingick i pensionsåldern den 21 maj 1920, men behölls av mig på grund av sin duglighet ännu i tjänst till 1 november 1920, då han på grund av sjukdom var oförmögen att längre sköta sina åligganden. Från år 1901, då Gullin antogs till förste vaktmästare och portvakt, till 1920, då hans tjänst upphörde, sålunda under 19 års tid, var hans hustru honom behjälplig med diverse till portvaktssysslan hörande göromål. Under den tid på dagen då museet varit öppet, nämligen klockan 10—4, och portvakten sålunda var upptagen vid museets stora ingång, tjänstgjorde hans hustru såsom portvakt vid museets sidoingång, vilken även utgör ingång till statens historiska museum och såsom sådan är jämförelsevis starkt anlita. Från och med år 1901 till och med år 1917 skötte hustrun Gullin även museets telefonväxel.

Dessa arbeten fullgjorde hon utan någon som helst ersättning till dess hon från och med år 1913 beviljades ett arvode av 200 kronor per år. Såväl Gullin som hans hustru ha på grund av sitt städse visade stora intresse för museets bästa och sin flit och pålitlighet i tjänsten gjort sig förtjänta av de allra bästa vitsord.

Av ansöknings bifogade handlingar framgår vidare, att vaktmästare Gullin avled den 10 februari 1921, att änkan Gullin är född den 31 juli 1850, att hon har tre barn, vilka samtliga nått mogen ålder, samt att behållningen i boet efter bouppteckningen utgjorde 1,250 kronor 99 öre, varav alltså änkans lott skulle utgöra ungefär 625 kronor.

På grund av remiss har statskontoret den 16 september 1921 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat:

Då den befattning, förste vaktmästaren Gullin innehade, enligt vad statskontoret inhämtat tillhörde den grupp av befattningar, som först enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa av den 21 december 1907 upptagits till delaktighet i kassan, samt Gullin, vilken såsom innehavare av förste vaktmästarbefattningen, när ändringen trädde i kraft, endast efter särskild ansökning och mot erläggande av försäkringstekniskt beräknade avgifter kunnat vinna delaktighet i kassan, icke funnit sig kunna på sådant sätt sörja för sin änka, varför hon är i saknad av pensionsförmån, vill det synas statskontoret billigt, att någon pension beredes henne av statsmedel. Om Gullin hade blivit delägare i förenämnda kassa, hade pensionen till hans änka utgjort ($\frac{1}{4}$ av 1,400 kronor) 350 kronor. Med hänsyn härtill och då rätten till sådan pension är grundad på avgiftsbetalning, anser statskontoret, att i detta fall, där pension skulle erhållas utan några avgifter, beloppet bör begränsas till 300 kronor. Med inräknande av dyrtidstillägg enligt nu för pensionsberättigade änkor gällande grunder skulle pensionsförmånen i allt fall medföra en inkomst av 690 kronor för år räknat.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till förste vaktmästaren Gullins långvariga, synnerligen väl vitsordade tjänstgöring samt änkan Gullins egen långa, under största delen av tiden oavlönade verksamhet vid nationalmuseum finner jag den av nationalmusei chef gjorda framställningen värd allt behjärtande. I fråga om pensionens belopp anser jag mig emellertid böra godtaga den av statskontoret gjorda beräkningen. Understödet torde böra utgå från den 1 mars 1921, så länge änkan Gullin förbliver i sitt nuvarande änkestånd.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förste vaktmästaren vid nationalmuseum Carl Niklas Gullins änka Anna Kristina Albertina Gullin, född Rohnström, må från och med den 1 mars 1921 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

3:o.

Pension åt
riksantikva-
rien K. B.
Salin.

I skrivelse den 19 augusti 1921 har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien — med förmälan att riksantikvarien Karl Bernhard Salin hos akademien dels meddelat, att han på grund av sjuklighet ansåge sig böra begära avsked från sin befattning, om pension kunde beredas honom, dels ock anhållit, att akademien ville vidtaga åtgärder för ordnande av hans pensionsförhållanden — hemställt om förslag till riksdagen, att Salin måtte förklaras berättigad till pension, då han avginge från sin tjänst, samt att vid bestämmande av pensionens belopp även de tio år finge räknas som tjänstår, under vilka han varit dels chef för nordiska museets avdelning på Lejonslätten, dels styresman för nordiska museet och Skansen.

Till stöd för sin hemställan åberopar akademien följande yttrande vid akademiens sammanträde nämnda dag av dess dåvarande preses, numera framlidne f. d. riksantikvarien Oscar Montelius:

Med anledning av riksantikvarien Salins nu upplästa skrivelse ber jag att först och främst få uttala ett livligt beklagande av att akademien och museet ej längre kunna hoppas på hans erfarna ledning.

Då han nu, trots den uppoffring, detta för honom personligen innebär, förklarar sig beredd att i förtid frånträda sitt ämbete för att detta icke längre skall

behöva skötas på förordnande, vilket lätt skulle kunna medföra menliga följder, kan jag icke underlåta att uttala min och säkerligen alla akademimens ledamöters erkänsla för det nya bevis på plikttröhet, som detta innebär.

För hans ansökan om att vid avskedstagandet tillerkännas pension synas mig särdeles starka skäl tala. Dels har han genom sin vetenskapliga verksamhet — jag tänker härvid främst på hans stora och viktiga arbete »Die altgermanische Tierornamentik» — inlagt så betydande förtjänster om svensk forskning, att detta ensamt borde göra honom berättigad till pension. Dels har hans verksamhet som museiman varit av den ovanligt stora betydelse, att säkerligen både Konung och riksdag skola finna hans anhållan om pensionsrätt böra bifallas. Isynnerhet det sätt, varpå han under ett tioårigt arbete vid nordiska museet ordnade denna det svenska folkets dyrbara samling, har både i vårt land och utom dess gränser erkänts vara av sällsynt värde. Såsom bevis härpå kan jag anföra, att en av de förnämsta auktoriteter på området, doktor Hans Aall, chef för de motsvarande norska samlingarna på Bygdö vid Kristiania, förklarar, att det är Salin, »som infört en nykter vetenskaplig tankegång i kulturhistoriska museer och lett den första moderna uppställning av ett sådant. Det är en stolt insats i museiutvecklingen, som Salin härvid gjort, och för vilken alla böra vara honom tacksamma».

Lika naturlig som Salins anhållan om rätt till pension torde den andra delen av hans framställning vara. De tio år han arbetat vid nordiska museet — och han arbetade där under sådana förhållanden, att man skulle kunna vara frestad använda det gamla uttrycket »dubbla tjänstår» — voro ju ägnade åt ett museum, som ej endast av stiftaren överlätits åt det svenska folket såsom dess egendom, utan också allmänt erkännes vara det förnämsta i sitt slag inom hela Europa.

Det vore då, synes det mig, mycket naturligt om dessa år finge av Salin räknas såsom tjänstår i den mening som pensionslagen tar detta ord.

Av dessa skäl ber jag få föreslå, att akademien behagade kraftigt tillstyrka Salins framställning i båda nu nämnda avseenden.

På grund av remiss har nordiska museets nämnd den 8 september 1921 i ärendet anført:

Enligt nordiska museets nämnds protokoll den 3 december 1902 förordnades dåvarande amanuensen vid statens historiska museum fl. d:r Bernhard Salin från den 1 januari 1903 till intendent vid nordiska museet med chefskap för museiavdelningen i byggnaden å Lejonslätten, och den 13 februari 1905 utnämndes Salin till nordiska museets styresman. — Enligt mellan nordiska museet och Salin den 8 mars 1905 uppgjort kontrakt tillförsäkrades Salin en årlig lön av 8,000 kronor och en årlig pension vid uppnådda 65 års ålder, därest han till dess kvarstode i nordiska museets tjänst, av 5,600 kronor. Sedan Salin blivit utnämnd till riksantikvarie ingav han ansökan om avsked från nordiska museet från och med den 1 april 1913, vilken ansökan nämnden beviljade vid sammanträde den 16 april 1913 under uttalande till protokollet av »sitt erkännande och sin tacksamhet för den självupppoffrande hängivenhet för uppgiften, det osparda nit i arbetet och den klar-synta uppfattning av målet, som utmärkt Salins tioåriga verksamhet i nordiska museets tjänst».

Det arbete Salin utförde i nordiska museet blev särskilt betydelsefullt därigenom att museets stora samlingar under den tid han var museets chef överflyttades

till och uppställdes i den nya stora museibyggnaden å Lejonslätten. Att ordna och i den nya byggnaden installera de av Artur Hazelius hopbragta väldiga samlingarna var förvisso en mycket svår uppgift, och nämnden önskar här framhålla, att det är Salins museitekniska erfarenhet och vetenskapliga insikt, hans genom omfattande föregående studier samlade grundliga kunskap och uppövade museala intuition som vårt land har att tacka för att nordiska museet blivit den på en gång vetenskapliga och folkliga institution, som det nu är.

Visserligen är nordiska museet icke statsinstitution, men dels äro dess samlingar genom Artur Hazelii överlåtelsebrev och museets stadgar att anse som »svenska folkets egendom», dels fyller nordiska museet inom sitt samlingsområde, den nyare tiden, samma uppgift som centralinstitution i vårt land som den, vilken statens historiska museum fyller inom sitt samlingsområde, den förhistoriska tiden och medeltiden; denna nordiska museets ställning som centralinstitution för kunskapen om nyare tidens kulturhistoria, för vilken staten saknar eget organ, har också av statsmakterna erkänts genom det bestämmande av gränserna dessa museer emellan, som av Kungl. Maj:t fastställdes genom brev den 1 oktober 1919.

Med framhållande av den betydelse i förhållande till det allmänna, som verksamheten såsom nordiska museets styresman sålunda måste anses äga och under vitsordande av det särskilt förtjänstfulla arbete i den svenska kulturhistoriska forskningens tjänst, som Salin nedlagt under den tid han var anställd vid nordiska museet, får nordiska museets nämnd härmed tillstyrka bifall till den av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien framställda anhållan att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen, att Salin måtte förklaras berättigad till pension, då han avgår från sin tjänst, samt att vid bestämmande av pensionens belopp även de tio år måtte få räknas som tjänstår, under vilka han varit dels chef för nordiska museets avdelning å Lejonslätten, dels styresman för nordiska museet och Skansen.

Av övriga handlingar i ärendet inhämtas, bland annat:

att Salin ingått på den fråga och med 1910 för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien gällande staten och alltså är underkastad bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907;

att han är född den 14 januari 1861 och sålunda ännu icke uppnått den ålder av 67 år, då för riksantikvarie i vanliga fall inträder skyldighet att från befattningen avgå med rätt till pension;

att han för närvarande innehar 20 för pension beräkneliga tjänstår, därav 5 i nuvarande befattning;

att han allt sedan den 16 mars 1918 varit tjänstledig;

samt att denna tjänstledighet åtnjutits, under tiden den 16 mars—14 september 1918 på grund av sjukdom, under tiden den 15 september 1918—14 oktober 1920 för hälsans vårdande under tiden den 15 oktober 1920—14 oktober 1921 för utarbetande av program till nybyggnad för statens historiska museum samt under tiden den 15 oktober 1921 och till innevarande dag på grund av sjukdom.

Vid handlingarna har fogats bestyrkt avskrift av ett läkarintyg av följande lydelse:

Att herr riksantikvarien Bernhard Salin lider av vänstersidig förlamning, uppkommen efter blodpropp (hemiparesis sin. post thrombos. cerebri), och att någon

ytterligare förbättring av denna förlamning, som uppstod den 24 januari 1918, nu mera ej är att förvänta, samt att riksantikvarien Salin på den grund måste anses oför-
mögen att någonsin kunna återinträda i tjänstgöring intygar på heder och samvete
Stockholm den 15 augusti 1921.

E. O. Hultgren
M. D.

Efter erhållen remiss har statskontoret den 12 oktober 1921 på följande sätt utlåtut sig i ämnet:

Av innehållet i läkarintyget får anses framgå, att riksantikvarien Salin den 16 mars 1923 lär bli jämligt § 6 c) i den civila pensionslagen skyldig att från befattningen avgå, varvid jämligt § 7, andra stycket, pensionen utgår med belopp i förhållande till tjänstårens antal, dock att beloppet ej må understiga 75 procent av hel pension. Enligt ovanberörda stat utgör den med riksantikvarietjänsten förenade avlöning, förutom tjänstgöringspenningar och ortstillägg, 5,700 kronor. Då Salin, såsom ovan sägs, för närvarande innehar allenast 20 tjänstår, skulle jämligt nyssnämnda bestämmelse hans pension komma att uppgå till 75 procent av detta belopp, alltså 4,275 kronor, eller, därest han övergått å den från och med 1922 gällande nya avlöningsstaten, 75 procent av 7,296 kronor, alltså 5,472 kronor.

Med hänsyn till vad vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt styrelsen för nordiska museet i ärendet anfört synas emellertid goda skäl förefinnas för att hos riksdagen utverka medgivande därtill, att Salin må för pension tillgodoräkna sig den tid av 10 år 3 månader, under vilken han utövat befattningarna såsom intendent och styresman vid nordiska museet. Vid bifall härtill skulle i mars 1923 den sammanlagda tjänstetiden uppgå till 31 år och pensionen alltså kunna bestämmas till $\frac{31}{35}$ av 5,700 kronor, med föreskriven avrundning 5,050 kronor, eller därest övergång å ny stat ägt rum, $\frac{31}{35}$ av 7,296 kronor, alltså efter höjning till närmaste med 12 delbara tal, 6,468 kronor.

Däremot anser sig statskontoret ej kunna förorda, att Salin pensioneras tidigare än som enligt pensionslagen skall ske. Även om framställning i dylikt avseende skulle göras till riksdagen, torde hans avgång knappast kunna ske förr än i mitten av år 1922. Då nu, såsom ovan framhålles, Salin torde redan i mars 1923 bli författningsenligt skyldig att avgå med pension, synes olägenheten av att tjänsten under denna mellantid uppehålles av vikarie knappast vara av sådan betydelse att ett avsteg från de författningsenliga pensioneringsgrunderna måste anses härav påkallat.

I likhet med samtliga de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, anser jag, att riksantikvarien Salin bör för pension få tillgodoräkna sig den tid, han varit intendent vid nordiska museets avdelning på Lejonslätten samt styresman för nordiska museet och Skansen. Jag framhäver särskilt, att det statsbidrag, som utgår till nordiska museet, tillfyllest angiver, hurusom museet fått sig anförtrodd en viktig del av vården om vårt lands kulturhistoriska skatter. Dess plats såsom en av de centrala kulturhistoriska institutionerna framgår även av det Kungl. Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 103 häft. (Nr 117.)

Departements-
chefen.

Maj:ts brev den 1 oktober 1919, som av nordiska museets nämnd åberopas och där minnesmärkena över vårt folks liv utskiftas mellan nordiska museet, statens historiska museum, nationalmuseet och livrustkammaren att i samförstånd och under samverkan hägnas och förkovras. Nordiska museet torde i detta hänseende icke hava den ringaste uppgiften sig förelagd, då museet förnämligast har att uppsöka och bevara tecknen på den nationella odling, som under tiderna uppspirat bland vårt folks djupa led.

Om den genomträngande insikt och den banbrytande förmåga, som Salin lagt i dagen under sitt viktiga värv som nordiska museets styresman, råder, såsom de anförda utlåtandena visa, endast en mening. Såsom riksantikvarie har han, med samma nit och skicklighet, så länge krafterna stått bi, inom en vidare krets fullföljt sitt framgångsrika arbete att vårda vårt folks kulturhistoriska arv. Att under sådana omständigheter låta Salins förtjänstfulla insatser inom museivården fogas till det gagnande verk, han utfört såsom riksantikvarie, så att hela denna fruktbärande verksamhet får för honom trygga en i ekonomiskt avseende jämförelsevis bekymmerfri ålderdom, det vore, enligt min mening, endast att giva ett rättvist erkännande åt en bestående och betydelsefull kulturgärning.

I likhet med statskontoret och på de i dess betänkande anförda grunder anser jag emellertid icke, att Salin bör erhålla pension tidigare än som blir fallet med tillämpning av bestämmelserna i den civila pensionslagen.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen medgiva,

att riksantikvarien Karl Bernhard Salin må i pensionsavseende räkna sig till godo den tid från och med den 1 januari 1903 till och med den 31 mars 1913, varunder han varit dels intendent vid nordiska museets avdelning på Lejonslätten, dels styresman för nordiska museet och Skansen.

4:o.

Pension åt lärarna E. Carlsson och C. O. Åhrberg.

Med utlåtande av den 28 september 1921 har skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat två särskilda till Kungl. Maj:t ställda ansökningar, däri lärarna vid den med 1921 års utgång indragna, med tekniska skolan i Eskilstuna förenade fackskolan för finare smides- och metallindustri Erik Carlsson och Carl Oskar Åhrberg anhållit om pension av statsmedel.

Enligt ansökningarna bifogade åldersbetyg är Carlsson född den 31 oktober 1856 och Åhrberg den 29 maj 1869.

Över ansökningarna har direktionen för tekniska skolan i Eskilstuna yttrat sig den 21 september 1921 samt därvid anfört huvudsakligen följande.

Genom att ovannämnda fackskola från och med 1921 års utgång enligt riksdagens beslut skall upphöra med sin verksamhet förlora Carlsson och Åhrberg sin huvudsakliga inkomst. Carlsson, som är lärare i metallgjutning, ciselering, gravering och drivning, har innehaft sin befattning alltsedan år 1886 och Åhrberg, som är lärare i frihandsteckning med modellering och stillära, har innehaft sin befattning sedan år 1890. Den förre är uteslutande hänvisad till sin inkomst från fackskolan, utgörande 2,100 kronor jämte dyrtidstillägg; den senares lön från fackskolan utgår med 1,400 kronor för år jämte dyrtidstillägg, varjämte han är anställd såsom extralärare i frihandsteckning i söndags- och aftonskolan, vars lägre kurs upphör med 1921 års utgång och vars högre kurs kommer att ombildas till en teknisk fackskola för maskinindustri. Då direktionen ej har någon möjlighet att bereda dessa båda lärare annan lämplig sysselsättning och då de tjänstgjort nog länge vid fackskolan för att kunna anses pensionsberättigade, torde de från och med år 1922 böra pensioneras, varvid pensionerna i anseende till lönernas litenhet väl torde böra fixeras till samma belopp som dessa.

Direktionen har genom skrivelse den 12 april 1921 ingått till stadsfullmäktige i Eskilstuna med begäran, att från och med år 1922 måtte av stadens medel utgå en årlig pension till dessa båda lärare, utgörande för Carlsson 573 kronor och för Åhrberg 382 kronor, eller tillsammans 955 kronor, jämte eventuellt dyrtidstillägg.

Enligt direktionens beräkning skulle alltså komma på statens del tillhoppa 2,545 kronor, varigenom statens och stadens bidrag skulle bli proportionella mot deras respektive bidrag till fackskolan, utgörande 4,000 kronor och 1,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sitt berörda utlåtande anfört, bland annat, följande:

Carlsson och Åhrberg, som med utgången av år 1921 nödgas frånträda sina befattningar vid fackskolan på grund av dess upphörande hava vid nämnda tidpunkt uppnått, Carlsson 65 levnads- och 36 tjänstår, samt Åhrberg 52 levnads- och 31 tjänstår. Av ansökningarna bifogade intyg framgår, att båda med utmärkt nit och utmärkt skicklighet skött sina tjänster. Då sökandena icke innehaft ordinarie stats-tjänst, äro de icke berättigade att erhålla pension på grund av lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension av den 11 oktober 1907. I flera föregående fall har dock riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning beviljat pension vid avskedstagandet åt icke ordinarie befattningshavare vid de tekniska elementarskolorna samt åt lärare vid tekniska skolan i Stockholm. Därvid har pensionernas belopp i regel beräknats efter samma grunder, som genom nämnda lag äro fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen anser sig därför med goda skäl böra tillstyrka en likartad behandling av de nu föreliggande framställningarna.

Enligt överstyrelsens mening böra sålunda pensionsbeloppen för båda sökandena, vilka uppnått det antal tjänstår eller 30, som för ordinarie lärare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier medför rätt till hel pension, beräknas till två tredjedelar av deras nuvarande avlöningar; och skulle enligt denna beräkningsgrund pensionsbeloppen uppgå för Carlsson till två tredjedelar av 2,100 kronor eller 1,400 kronor samt för Åhrberg till två tredjedelar av 1,400 kronor eller 933 kronor 33 öre, avrundat 935 kronor.

Då statens hittillsvarande bidrag till fackskolan utgjort 4,000 kronor årligen, under villkor att från Eskilstuna stad för samma ändamål tillskjutes ett årligt belopp av 1,500 kronor, anser överstyrelsen statens bidrag till beredande av de sålunda beräknade pensionsbeloppen åt här ifrågavarande lärare böra utgå efter samma grund eller i proportion 8:3; och skulle sålunda statens bidrag till pension årligen utgå åt Carlsson med 1,018 kronor 18 öre eller avrundat 1,020 kronor och åt Åhrberg med 680 kronor, under förutsättning att Eskilstuna stad för samma ändamål årligen bidrager med respektive 380 och 255 kronor.

På grund av remiss har statskontoret den 9 november 1921 avgivit utlåtande i ärendet.

Beträffande utverkande av statsbidrag till pensionering av Carlsson, i enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit, har statskontoret intet att erinra. Beträffande Åhrberg anför statskontoret följande.

I ärendet är upplyst att Åhrberg uppnått en levnadsålder av endast 52 år, alltså väsentligt mindre antal år än det, som utgör pensionsålder för övningslärare vid statens tekniska fackskolor, eller 65. Vid sådant förhållande torde tvekan kunna uppstå, huruvida det överhuvud kan ifrågakomma att utverka bidrag av statsmedel till Åhrbergs pensionering. Emellertid har 1921 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beviljat en årlig pension från allmänna indragningsstaten åt f. d. slöjdläraren vid tekniska läroverket i Malmö P. M. Lindqvist, ehuru denne under i övrigt alldeles likartade omständigheter avgick från sin lärarbefattning redan vid 57 års ålder. Vid sådant förhållande och då Åhrberg kan uppvisa mer än 30 tjänstår vid nu ifrågavarande läroanstalt anser statskontoret sig ej böra motsätta sig utverkande på sätt skolöverstyrelsen föreslagit av statsbidrag till hans pensionering.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad i ärendet är upplyst rörande Carlssons och Åhrbergs verksamhet i det allmännas tjänst och under åberopande av vad skolöverstyrelsen och statskontoret i ämnet anfört tillstyrker jag, att bidrag av statsmedel beviljas till pensionering av nämnda båda befattningshavare i enlighet med överstyrelsens förslag.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att lärarna vid förutvarande fackskolan för finare smides- och metallindustri i Eskilstuna Erik Carlsson och Carl Oskar Åhrberg må från och med månaden näst efter den, varunder de frånträtt sina befattningar, under sin återstående livstid uppbära årlig pension å

allmänna indragningsstaten, Carlsson med 1,020 kronor och Åhrberg med 680 kronor, under villkor att de från samma tidpunkt erhålla årlig pension av Eskilstuna stad, Carlsson med 380 kronor och Åhrberg med 255 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1:o—4:o hemställt behagar, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gösta Neuendorff.
